

61 סדרה
(2005 / 100)

חמוטל בר-יוסף

1. תיאור הרקע הביוגרפי (בית הילדות):

נולדתי בבית חולים עפולה, כשהורי היו חברי קיבוץ תל-יוסף. בילדותי עברו הורי מקיבוץ לקיבוץ והמקום הראשון שאני זוכרת הוא בית-זרע, שם גרתי מגיל שלוש עד גיל שש. אני זוכרת היטב את ערבי השבת בקיבוץ: כולם, מתינוק ועד זקן (זקנים ממש לא היו שם) לבשו חולצות לבנות והלכו לחדר-האוכל לקבלת שבת משותפת. חג הפסח החל בשדה, עם קציר ראשון של התבואה, בליווי טקס ששיחזר את הבאת העומר בבית המקדש וריקודים, אחר-כך סדר משותף בחדר-האוכל, עם שירת מקהלה ואוכל מסורתי. בשבועות הביאו ביכורים מהיבול המקומי ובסוכות הציגו את תוצרת האסיף. אני מתגעגעת לטקסים ההם ולאווירה הרצינית שאפפה אותם.

2. רשימת ספרי השירה ואיפיון קצר ביותר של הספרים:

פרסמתי תשעה קובצי שירה: "לולי היה עלי למהר" (הוצאת מילי [עצמית] 1971), "לקחת אויר" (מסדה, סדרה קטנה לשירה בעריכת אמיר גלבע, 1978), "רק הירוק" (הקיבוץ המאוחד 1981), "מתנות קופצות" (הקיבוץ המאוחד 1984), "ובצפיפות" (הקיבוץ המאוחד 1990), "הלא" (כרמל 1998), "לילה, בוקר" (שירים ותרגומים, עם חיתוכי עץ של חנה פיזור בן-דוד, כרמל 2000), "מזון" (עם צילומים של נויה שילוני-חביב, כרמל 2002), "הבראה" (הקיבוץ המאוחד סדרת ריתמוס, 2004). וכן שני ספרים של תרגומי שירה מרוסית: "מזמורים ישנים" של אולגה סדקובה (כרמל 1998) ו"על כסף על זקנה ומוות וכו'" של יוליה וינר (כרמל 2003).

3. קווים כלליים לארס-פואטיקה:

אינני מעריכה שירה הנשענת על להטוטים צורניים, או כזאת הנגררת אחרי אופנות מתחלפות. אני רוצה לכתוב שירה שתאריך ימים, ולכן התוכן חשוב לי יותר מן הצורה, ואני רוצה שהשירה שלי תגיע לקהל רחב ולא רק למקצוענים. אני מאמינה שהשיר צריך להעניק לקורא לא רק חוויה אסתטית וריגוש, אלא גם תובנות המאירות מחדש ומגבירות את אפשרויות החיים. לשירה יש, מבחינה זאת, תפקיד מוסרי. אני מעריכה מאוד שירה של משוררים בעלי רקע עמוק ביהדות, ואני חושבת שהשירה העברית החדשה היא ביטוי חשוב של תרבות ישראלית-יהודית.

4. מהם, לדעתך, סימני ההיכר של שירה אמונית כיום?

אני לא יודעת בדיוק, אני לא נוהגת להשתמש במונח הזה. כנראה שהכוונה לשירה הנכתבת על-ידי אנשים שמאמינים באלוהים ומקיימים מצוות. העובדה הזאת משפיעה על דרך הראייה שלהם את העולם, על החומרים שמהם בנויות התמונות השיריות שלהם, על הלשון שבה הם משתמשים. אני עצמי סבורה שלמלה "אלוהים" יש מובנים שונים, גם בפי אנשים מקיימי מצוות, ואפילו בפי אותו אדם דתי בתקופות שונות של חייו, ולכן ייתכן שגם אנשים חילוניים יכולים להשתמש ברצינות במלה "אלוהים" ולכתוב שירה "אמונית".

5. חוויה שהולידה אצלך שיר (או סיפור רקע לשיר):

אני לא כותבת שירים בעקבות חוויה חד-פעמית אלא מנסה לבטא דברים שרודפים אותי זמן רב שנים רבות נהגנו לערוך קבלת שבת עם הילדים, עם קידוש וארוחה חגיגית. כיום אני חיה לבדי, וארוחת ליל שבת עם הילדים חסרה לי מאוד. לפעמים אני חושבת שרק בעולם הבא זה יחזור. אם אני הולכת לבית-כנסת בערב שבת, אני מרגישה עוד יותר בודדה. באופן רחב יותר אני חסרה את אווירת היחד שהייתה בארץ בימי ילדותי, והייתי רוצה שהיא תיווצר מחדש, אולי בעזרת ההתקרבות של החיים הישראליים לטקסים ומנהגים דתיים, אולי מתוך חיפוש אחרי פיסות חיים שיש בהן מן השבת. כתבתי את השיר שאני מצרפת כאן, מתוך הספר "מזון". השיר זכה לניתוח יפה של עליזה טור-מלכא, ברשימה שכתבה על הספר בכתב-העת "האומה".

שֶׁלֶחַן כָּחַל

יְהִי־לָנוּ שֶׁלֶחַן גָּדוֹל וְכַחַל,
יְהִי־לָנוּ שֶׁלֶחַן עָרוֹךְ לְכָל־נוֹ בַּיַּחַד,
שֶׁלֶחַן עוֹטָה אֹר, עֵגֶל לְגַמְרִי.

וְנִשֵּׁב לִידוֹ בַּיַּחַד בְּעֶרְב־שַׁבָּת
מִרְפָּקֵינוּ נוֹשְׁקִים זֶה לָזֶה
בְּלִי אִמְרָה, נְשִׁיקַת יוֹסֵף לְבִנְיָמִין,
וְנִשִּׁיר אֶת הַשְּׁלוֹם עֲלֵיכֶם בְּלִי קוֹל
וְנִשְׁתֶּה אֶת יַיִן הַקְּדוֹשׁ מֵהַכּוֹס הָאֲחֻת
בַּיַּחַד עִם הַמַּלְאָכִים, לְפִי הַגִּיל.

הַשְּׁלֶחַן אִזּוֹ יָשׁוּב וְיִסֵּב עַל צִירוֹ
דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וּבְלִילָה
נֹאמֵר כְּלָנוּ בַּיַּחַד אָמוֹן.

אִם תַּעֲמִיד עַל הָהָר
וְתִשְׁאַל: לָמָּה?
אִם תּוֹשִׁיט אֶל הַהָרִים אֶת יָדְךָ
זְמַן אֶרֶץ.

זְמַן אֶרֶץ תַּחֲכֶּה לַתְּשׁוּבָה
בְּלִי לָזוֹן.
רַק הַדְּמָעוֹת נִגְרוֹת.

אִז תִּבּוֹא צְפוֹר זְעִירָה
קְנֵה־קֶשֶׁת לָהּ מְשׁוֹט בְּשָׁמַיִם
וְתִשֵּׁב בְּכַפְךָ.

קְנֵה־קֶשֶׁת בְּכַפְךָ הִיא תִּנְיִחַ
וְתִטִּיל בָּהּ בִּיצָה.

עָמַד שָׁם עַל הָר בְּמַדְבָּר
עָמַד בְּחִמָּה וּבִקְרָה
זְמַן אֶרֶץ מֵאֵד.

אֶל תָּזוֹן
עַד שִׁיבְקֵעַ בְּכַפְךָ
גּוֹזֵל רֶגֶל מִבִּקְשׁ רַחֲמִים.

מתוך: "לילה, בוקר", כרמל, 2000